HYVIL

HE 122/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain 4 §:n muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta tiistai 05.11.2024 klo 10.00

Johtava juristi Sami Uotinen ja erityisasiantuntija Jaana Viemerö

Yleistä

- Näkemyksenään Hyvil toteaa, että voimaan **tulevan vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen on ensiarvoisen tärkeää** yhtenäisen soveltamiskäytännön ja resurssien riittävyyden näkökulmasta.

- Valitettavasti soveltamisalan tarkennuksen yhteydessä ei ole varsinaisesti valmisteltu lakiin ns. ikääntymisrajausta vaan samaan päämäärään on pyritty yleislainsäädännön ensisijaisuutta, elämänvaiheeseen tavanomaisesti liittyvää avun ja tuen tarvetta sekä asiakkaan etua koskevalla sääntelyllä.

HYVIL

Soveltamisala, 2 §

- Ensisijaisen lainsäädännön soveltamisen painottaminen on sinänsä kannatettavaa, ja se on jo ollutkin lakien keskinäistä soveltamista ohjaava periaate.
- Sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain soveltamisjärjestys on vaikeatulkintainen. Vammaispalvelulain mukaiset palvelut luovat soveltamisalaan kuuluville henkilöille subjektiiviset oikeudet, ja sen palvelut ovat spesifejä ja sisällöltään määriteltyjä. Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut taas ovat määrärahasidonnaisia, tarpeiden priorisointi on mahdollista ja palvelujen määrittelyt ovat yleisluontoisia.

HYVIL

Soveltamisala, jatkuu

- Mitä tarkoitetaan sosiaalihuoltolain mukaisilla ensisijaisilla palveluilla? Ehdotetun lain mukaan ”tämän lain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä”. Perusteluissa asiaa on avattu siten, että soveltamisalasäännöksen muotoilu ”muussa laissa tarkoitetut palvelut” viittaisi palveluihin sellaisena, kuin ne pitää niitä koskevan lainsäädännön mukaan järjestää.
- Mikä merkitys sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain keskinäisessä soveltamisessa tulee antaa sosiaalihuoltolain 2 §:lle, jonka mukaan: ”… jos henkilöllä on muun lain nojalla oikeus sosiaalihuollon saamiseen, on sovellettava niitä säännöksiä, jotka parhaiten toteuttavat asiakkaan etua siten kuin 4 ja 5 §:ssä säädetään.”

HYVIL

Soveltamisala, jatkuu

- Mikäli vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään uusille asiakasryhmille sosiaalihuoltolain perusteella, tarkoittaa se myös kustannusten nousua. Kustannusten nousu kohdentuu tällöin vammaispalvelulain sijasta sosiaalihuoltolakiin.
- Elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeavaa tarvetta koskeva säännösehdotus on sinänsä kannatettava. Sitä tulisi kuitenkin tarkentaa. Soveltamisalan tarkentaminen on ensiarvoisen tärkeää yhtenäisen soveltamiskäytännön ja resurssien riittävyyden näkökulmasta.

Ns. suojasäännös

- Asiakasmaksuja määritettäessä soveltamisalan kirjaus “ensisijaisen lainsäädännön mukaan järjestetyistä palveluista määrättävä maksu on jätettävä määräämättä, perimättä tai sitä on alennettava, jos maksu estää tai vaikeuttaa oleellisesti vammaisen henkilön palveluiden yksilöllisen järjestämisen tai jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen”, on vaikeatulkintainen.
- Epäselvää on, miten tämän vammaispalvelulain ns. suojasäännöksen muutoksenhaku järjestetään ja miten se suhtautuu asiakasmaksulain mukaiseen muutoksenhakuun

Huomioita kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muutostarpeista

Muutostarpeet koskevat mm.

- kuka voi tehdä hakemuksen erityishuollon saamiseksi
- erityishuollon vahva kytkentä vaativaan moniammatilliseen tukeen, joka aiheuttaa sen, että lieviäkään rajoitustoimenpiteitä (mm. sängynlaitojen nosto) ei voida soveltaa ilman vaativan moniammatillisen tuen palvelua.
- kehitysvammaisten työtoimintaan ei voida soveltaa rajoitustoimenpiteitä, koska sitä koskeva maininta puutuu erityishuoltolain sääntelystä.

Hyvil toivoo, että näiden osalta ryhdyttäisiin mahdollisimman pian valmistelemaan täsmennyksiä voimaan tulevaan lainsäädäntöön.

HYVIL

H Y V I

N V O I N T I A

L U E Y H T I Ö V Ä

L F **HYVIL** Ä R

D S O M R Å D

E S B O L A

G E T